

Ekrem Imamoglu je nejlepší šancí pro tureckou demokracii

 nationalinterest.org/feature/ekrem-imamoglu-best-chance-turkish-democracy-206133

20. ledna 2023

Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan naznačil , že se 14. května budou konat volby, které *Washington Post* popsal jako „nejdůležitější na světě v roce 2023“. Tím by se datum voleb posunulo o něco více než o měsíc dříve, než je stanovený termín 18. června. Je to také symbolické datum, které představuje první svobodné a spravedlivé volby v Turecku v roce 1950, kdy rodící se Demokratická strana Adnana Menderese drtivě porazila Republikánskou lidovou stranu (CHP, strana Atatürka). O sedmdesát tři let později ironie nemohla být hlasitější: Sevket Sureyya Aydemir, zkušený kronikář rané republiky a autor biografií jak Atatürka, tak jeho nástupce Ismeta Inonu, napsalže turecké ozbrojené síly byly v květnu 1950 připraveny udržet vedení CHP bez ohledu na výsledek voleb. Podle Aydemira to byl Inonu, kdo trval na tom, že největší porážka CHP (u volebních uren) bude zároveň jejím největším vítězstvím – poprvé usnadní mírové předání moci ze zakládající strany republiky lidově zvolenému strana volená lidmi.

Zdá se, že Erdogan nemá zájem o opakování historie. Prezidentské a parlamentní volby v roce 2023 jsou příležitostí, kdy se Erdogan a jeho vládní Strana spravedlnosti a rozvoje (AKP) snaží udržet si moc a nemají zájem dosáhnout tohoto cíle demokratickými prostředky. Místo toho jsou volby ve stínu rychle dozrávajícího autoritářského

prostředí. Jedním z nejpravděpodobnějších prezidentských kandidátů, který má slušnou šanci porazit Erdogana, je starosta Istanbulu Ekrem Imamoglu. Aby mu zabránily vyzvat Erdogana, pro-Erdoganovy soudy uvalily na Imamoglua politický zákaz, který by mu mohl velmi dobře zabránit v převzetí prezidentského úřadu, pokud by kandidoval a vyhrál. Nejvyšší soud v zemi – Ústavní soud – se navíc chystá zavřít druhá nejoblíbenější strana v žebříčku opozice: prokurdská lidová demokratická strana (HDP). V současné době se HDP podle průzkumů pohybuje mezi 12-15 procenty. Její uzavření by znamenalo, že by její podíl hlasů byl přerozdělen mezi zbývající strany a kandidáty v klání. Existují další faktory, které pravděpodobně zabrání konání svobodných a spravedlivých voleb: převážně proerdoganská mainstreamová média, která se aktivně vyhýbá a delegitimizuje všechny odstíny politického opozičního prostředí.

K této míse se přidává rychle se rozvíjející ekonomická strategie, kterou Erdogan každým dnem rozpoutá, aby zvýšil své šance na volební vítězství. To je Erdogan a měkký podbřišek AKP: katastrofální ekonomika sužovaná bezuzdnou spotřebitelskou inflací, která oficiálně běží na 65 procentech. Neoficiální sazba je mnohem vyšší – a pravděpodobně se blíží realitě – 170 procent. Počínaje rokem 2023 vláda nabídla přívál kořisti. Cílem bylo potěšit různorodou skupinu voličů: zvýšení minimální mzdy, zvýšení důchodů, snížení úrokových sazeb pro dlužníky a široká dostupnost úvěrových příležitostí pro podniky. Jsou to nahodilá ekonomická opatření, která nepochybně zatíží zemi dalším zadlužením, ale vše je zamýšleno krátkodobě a s jediným cílem: nalákat dostatek voličů, aby volili Erdogana, a později se obávat následků.

Aby však Erdogan dosáhl prahu vítězství – 50 procent hlasů plus jeden – doufá v kontinuitu jednoho faktoru, který není přímo pod jeho kontrolou: pokračující neschopnost opozičních stran, které se spojily jako Národní aliance.

Opoziční aliance šesti stran, vedená CHP a Good Party (IP), se zdá být odhodlaná předat vítězství Erdoganovi na stříbrném podnose. Od svého vzniku aliance, která byla navržena tak, aby odstavila Erdogana od moci a znovu nastolila parlamentní strukturu vládnutí země, pořádala mnoho summitů, na kterých se diskutovalo o strategii a výběru prezidentského kandidáta, který Erdogana napadne. K tomu ještě nedošlo, ale kolující zvěsti naznačují, že aliance je pod obrovským tlakem ze strany CHP, aby nominovala svého předsedu Kemala Kilicdaroglu jako svého prezidentského kandidáta. To je nejhorší možná volba. Ankety důsledně demonstrují, že Kilicdaroglu je nejméně oblíbeným jedincem, který porazil Erdogana. Moudřejší volbou by byl buď Imamoglu, nebo starosta Ankary Mansur Yavas. Zatímco Imamoglu čelí vyhlídce na politický zákaz, který by mu mohl zabránit v nástupu do úřadu, Yavas je poškozen jeho nedostatkem přitažlivosti pro kurdské voliče kvůli jeho politickým kořenům jako tureckého nacionalisty. (Naproti tomu je pravděpodobné, že Imamoglu může dát kurdské hlasy, soudě podle kurdské podpory, kterou získal pro svou kampaň v Istanbulu v roce 2019.) Kurdští voliči jsou důležitou součástí tyče k vítězství, protože tvoří 12–15 procent z celkového podílu hlasů. K tomu se přidává nejdůležitější bod, který opozice rozhodně přehlíží: Imamoglu je jediná osoba, která se Erdoganovi u volební urny vzepřela; vyhrál přes Erdoganovu snahu anulovat své vítězství dvakrát v roce 2019 kandidoval na starostu Istanbulu.

Proč tedy aliance nenominuje Imamoglu? Existují dvě možná vysvětlení. Je frustrující, že Nation Alliance hádá sama sebe. Opozice se obává, že pokud nominuje Imamoglu a on bude kandidovat na vítězství, bude mu nakonec kvůli zákonným zákazům znemožněn nástup do úřadu. Politický zákaz je přesně stejný problém, kterému čelil Erdogan, když AKP vyhrála všeobecné volby v listopadu 2002. Erdogan musel čekat do března 2003, než se mohl ujmout úřadu premiéra. Druhým a možná ještě znepokojivějším důvodem je ego. Kilicdaroglu, ať už sám, nebo politické skupiny, se kterými se v rámci CHP mazlí, si myslí, že si zaslouží být nominován. A to navzdory

skutečnosti, že od doby, kdy se stal předsedou CHP v roce 2010, nezískal ani jedno volební vítězství proti Erdoganovi. Meral Aksener, který vede IP,

Tyto volby, pokud jde o opoziční alianci, mají být o tom, udělat to, co je potřeba k tomu, aby byl Erdogan zbaven moci, obnovil právní stát, znovu ukotvil Turecko jako parlamentní demokracie a distancovalo se od stínu pravidlo jednoho muže, které Erdogan zavedl. Pokud má opozice zájem na tom, aby se to stalo skutečností, bylo by dobré jmenovat Imamoglu jako kandidáta aliance. Ať Erdogan udělá to nejhorší! Pokud bude Imamoglu nominován, Erdogan pravděpodobně vynaloží veškeré úsilí, aby zabránil svému vítězství. V pravděpodobném případě, že Imamoglu prezidentský úřad získá, bude Erdogan v pokušení spoléhat na nelegitimní zákazy, které mu zabrání v nástupu do úřadu. Ale Erdogan ví, že s tím nemůže počítat. Veřejný tlak z vítězství Imamoglu by byl pravděpodobně tak velký, že toto trvání na dodržování jeho politického zákazu u soudů pravděpodobně zakolísá. Pro tureckou opozici už je dávno čas, aby se rozhodla správně. Imamoglu představuje nejlepší šanci pro demokratické Turecko.

Sinan Ciddi je nerezidentem v Nadaci pro obranu demokracií (FDD), kde přispívá do programu FDD pro Turecko a Centra pro vojenskou a politickou moc (CMPP). Je také docentem bezpečnostních studií na Univerzitě Command and Staff College-Marine Corps a Škole zahraničních služeb Georgetownské univerzity. Tweetuje @sinanciddi.

Obrázek: Lumierist / Shutterstock.com